

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра міжнародних економічних відносин

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття
освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 6.05051 Міжнародні економічні відносини
за освітньо-професійною програмою «Міжнародна економіка»

на тему: **«Вдосконалення експортного потенціалу підприємств
сільськогосподарського виробництва України
(на прикладі ТОВ СГП «Надія»»**

Виконавець:

студентка ЦЗФН, гр. 4зф7

Манзул Альбіна Едуардівна _____

(підпис)

Науковий керівник: старший викладач

Бурлаченко Дмитро Миколайович _____

(підпис)

Одеса - 2021

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ.

Актуальність теми. Розвиток експортного потенціалу – це складний процес, в основі якого лежить вдосконалення системи бізнес-процесів, що охоплюють всі аспекти виробничо-господарської діяльності підприємства, в тому числі його зовнішньо- і внутрішньо-економічну діяльність. У зв'язку з цим комплексне дослідження процесу розвитку експортного потенціалу базується на вивченні класичних і сучасних праць зарубіжних і вітчизняних вчених і фахівців-практиків в різних областях економічної науки.

Дослідження проблеми управління розвитком експортного потенціалу проводились сучасними вченими на різних рівнях. Відзначаючи значний внесок досліджень вітчизняних і зарубіжних вчених в сфері розвитку експортного потенціалу підприємств, слід виділити питання, які не були розв'язані. Так, при оцінці експортного потенціалу підприємства недостатньо враховується його галузева специфіка, вимагає доопрацювання методика оцінки експортного потенціалу сільськогосподарського підприємства, крім того, інструменти управління розвитком експортного потенціалу сільськогосподарського підприємства потребують подальшого вдосконалення.

Мета і завдання кваліфікаційної роботи. Головною метою дослідження є експортний потенціал підприємств сільськогосподарського виробництва.

Для досягнення поставленої мети в роботі передбачено вирішення таких завдань:

- розкрити теоретичні положення щодо експортного потенціалу підприємств сільськогосподарського виробництва;
- систематизувати фактори розвитку експортного потенціалу підприємств сільськогосподарського виробництва;
- узагальнити методи оцінки експортного потенціалу підприємств сільськогосподарського виробництва;
- проаналізувати сучасний стан та динаміку експортного потенціалу ТОВ СПГ «Надія»;
- оцінити показники фінансової діяльності ТОВ СПГ «Надія»;
- запропонувати напрями вдосконалення експортного потенціалу ТОВ СПГ «Надія» за рахунок пошуку нових ринків збуту;
- запропонувати напрями вдосконалення експортного потенціалу ТОВ СПГ «Надія» за рахунок впровадження в діяльність підприємства нового обладнання.

Об'єктом дослідження є експортний потенціал підприємства ТОВ СПГ «Надія» та визначення шляхів його удосконалення.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та організаційно-економічні засади щодо удосконалення експортного потенціалу підприємств сільськогосподарського виробництва України.

Методи дослідження. У процесі написання кваліфікаційної роботи широко використовувалися методи спостереження та порівняння, формалізації, узагальнення, систематизації, класифікації, аналізу та синтезу, методи кількісного, якісного та абстрактно-логічного аналізу, метод експертних оцінок та інтегральний метод оцінювання ризику.

Робота була здійснена при використанні програми офісного пакету MS Office -Microsoft Excel.

Інформаційна база дослідження. Дослідженням експортного потенціалу займалися такі вчені, як Е. Венцковський, Н. Власова, І. Должанський, О. Єпішкіна, М. Жук, Г. Крушніцька, А. Мазаракі, Т. Мельник, В. Поленчук, О. Стахорський та інші. Інформаційно-довідковою базою слугували статистичні дані та матеріали офіційних органів влади України, монографічні дослідження українських і зарубіжних економістів, матеріали наукових конференцій, офіційна звітність ТОВ СПГ «Надія» та ін.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається з вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Повний обсяг роботи становить 87 стор. Робота включає 19 таблиць, 11 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі кваліфікаційної роботи бакалавра «ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА» розглядаються теоретико-методичні основи дослідження експортного потенціалу підприємств сільськогосподарського виробництва. Досліджено фактори розвитку експортного потенціалу підприємств сільськогосподарського виробництва та визначено методи оцінки експортного потенціалу підприємства.

У другому розділі кваліфікаційної роботи бакалавра «АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ДИНАМІКИ РОЗВИТКУ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТОВ СПГ «НАДІЯ»» проаналізовано показники сучасного стану та динаміки розвитку експортного потенціалу ТОВ СПГ «Надія». Проаналізовані чинники впливу на експортний потенціал досліджуваного підприємства. Зроблений аналіз господарської та фінансової діяльності ТОВ СПГ «Надія».

У третьому розділі кваліфікаційної роботи бакалавра «ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТОВ СПГ «НАДІЯ»» визначені шляхи вдосконалення експортного потенціалу ТОВ СПГ «Надія» за

рахунок пошуку нових ринків збуту, зокрема Румунії, а також впровадження у діяльність підприємства нового обладнання, а саме установки установки ТЕК-1СМ.

ВИСНОВКИ:

На підставі дослідження, проведеного в кваліфікаційній роботі бакалавра, було визначено, що експортний потенціал підприємства представляє собою наявність у підприємства науково-технологічних можливостей організувати виробництво конкурентоспроможної продукції, яка відповідає технічним вимогам і стандартам міжнародного ринку, а також можливість адаптації підприємства до безперервним змін зовнішнього середовища і досягненні цілей стратегічного розвитку. Розвиток експортного потенціалу - це складний процес, в основі якого лежить вдосконалення системи бізнес-процесів, що охоплюють всі аспекти виробничо-господарської діяльності підприємства, в тому числі його зовнішньо- і внутрішньо-економічну діяльність.

Особливий наголос в роботі був зроблений на тому, що при визначенні експортного потенціалу сільськогосподарського підприємства необхідно враховувати специфічні особливості підприємств даної галузі, серед яких можна виділити особливості продукції сільськогосподарських підприємств. Визначення експортного потенціалу сільськогосподарського підприємства містить ряд важливих уточнень, а саме:

- особливість продукції сільськогосподарського підприємства;
- необхідність наявності у сільськогосподарського підприємства науково-технологічних можливостей;
- здатність підприємства до подальшого розвитку, тобто наявність внутрішніх резервів для адаптації підприємства до мінливих умов міжнародного ринку;
- стратегію розвитку сільськогосподарського підприємства.

Також в роботі були визначені фактори впливу на розвиток експортного потенціалу підприємств сільськогосподарського виробництва та зазначено, що ці фактори розподіляються на:

- регульовані (внутрішні) фактори;
- нерегульовані (зовнішні) фактори
- прямого впливу і фактори непрямого впливу;
- постійні і тимчасові фактори.

Експортний потенціал сільськогосподарського підприємства виступає складовою комплексної оцінки ресурсно-технологічного потенціалу, маркетингових та інших компетенцій безпосередньо господарства, а також

території його розміщення і функціонування. Через призму оцінки експортного потенціалу визначаються сильні та слабкі сторони організації виробництва і реалізації продукції підприємства, рівень його конкурентоспроможності, підтверджується чи спростовується відповідність експортоорієнтованої стратегії розвитку підприємства існуючим виробничим, інфраструктурним та конкурентним умовам, в яких відбувається його господарська діяльність.

В роботі було зазначено, що процес формування та розвитку експортного потенціалу зернової галузі, як однієї з важливих для України, потребує постійного моніторингу як з боку виробників, так і з боку держави. Збільшення експортного потенціалу зерна також можливе за рахунок освоєння нових ринків збуту, що спостерігається останніми роками. Українські зернові компанії завойовують все більше азійських та африканських ринків, з'являються нові перспективи натлі більш жорстких вимог до якості продукції на європейському ринку.

На підставі дослідження, зробленого в кваліфікаційній роботі бакалавра, було визначено, що товариство з обмеженою відповідальністю сільськогосподарське підприємство «Надія» (ТОВ СГП «Надія») спеціалізується на вирощуванні озимої пшениці та в невеликій кількості виробляє борошно, манну крупу, висівки та відходи пшениці йдуть на корм худобі. По суті це невелике агропромислове об'єднання, яке характеризується організаційним, технологічним і територіальним поєднанням виробництва і промислової переробки пшениці.

В результаті проведеного аналізу показників фінансово-господарської діяльності ТОВ СГП «Надія») за 2017-2019 роки встановлено:

- Дохід від реалізації продукції у 2019 році на 675,9 тис. грн. перевищує аналогічний показник 2018 року. Темпи росту цього показника до попереднього року наступні: у 2018 році 112,8%, у 2019 році 110,3%. Це позитивний момент, який свідчить про те, що підприємство поступово розширює обсяги виробництва.
- Дохід від реалізації експортних операцій у 2019 році на 681,1 тис. грн. перевищує аналогічний показник 2018 року. Темпи росту цього показника до попереднього року наступні: у 2018 році 118,0%, у 2019 році 113,7%. Це позитивний момент, який свідчить про те, що підприємство поступово розширює обсяги експорту.
- Продуктивність праці поступово збільшується з 34,3 тис. грн./люд. у 2017 році до 40,35 тис. грн./люд. у 2018 році, та у 2019 році цей показник становить 44,22 тис. грн./люд.
- Середньоспискова чисельність працюючих збільшується у 2018 році на 2 осіб, порівняно з 2017 роком; у 2019 році зменшується на три особи

порівняно з 2018 роком. Поступово збільшуються річний фонд оплати праці з 2310,0 тис. грн. у 2017 році; у 2018 році цей показник становить 2714,4 тис. грн.; у 2019 році маємо 3292,8 тис. грн., що на 578,4 тис. грн. перевищує показник 2018 року.

- При всьому цьому, результатом фінансово-господарської діяльності підприємства є прибуток, який у 2017 році становив 128,1 тис. грн.; в 2018 році – 101,9 тис. грн. та в 2019 році 341,7 тис. грн., що майже в 3,4 рази перевищує показник 2018 року
- Показники рентабельності продукції досить низькі, а саме: у 2017 році 3,5%, у 2018 році 2,7%, та в 2019 році рентабельність продукції збільшується до 8%, що майже втричі більше ніж у 2018 році.
- ТОВ СГП «Надія»). щорічно збільшує продаж своєї продукції (озимої пшениці) на зовнішньому ринку. Розрахований коефіцієнт повної економічної ефективності реалізації експортних товарів свідчить, що сума інвалютного доходу від реалізації експортних товарів, що приходить на кожну гривню витрат у 2017 році становить 1,49 грн./грн.; у 2018 році 1,44 грн./грн. та у 2019 році цей показник становить 1,42 грн./грн.
- У 2017 році маємо найбільший показник інвалютного доходу, що приходить на 1 грн. витрат, а саме, 1,49 грн., що свідчить про найбільшу повну ефективність реалізації експортних товарів у цьому періоді.
- Найменший показник має місце у 2019 році, де на 1 грн. витрат приходить 1,42 грн. інвалютного доходу, що свідчить про найменшу ефективність реалізації експорту у цьому періоді.

Слід також відмітити, що за всі три роки даний коефіцієнт більше одиниці, що свідчить про ефективність експортної операції.

Ефект від експорту має позитивне значення, а це означає ефективність експорту.

На підставі дослідження, зробленого в роботі, можна зазначити, що роль України на світовому ринку пшениці стає все більш вагомим. Останніми роками Україна закріпилася у п'ятірці найбільших світових виробників культури. Рівень розвитку ринку пшениці як показник якості економічного розвитку країни багато в чому визначає рівень соціальної стабільності суспільства. Перспективним ринком збуту для української пшениці є Китай, Індія та країни Південно-Західної Африки.

З 2016 року розпочалась нова сторінка торговельних відносин України та Євросоюзу. Глибока та всеосяжна зона вільної торгівлі між Україною та ЄС відкриває для нашої країни один із найбільших ринків у світі, що майже у сто разів перевищує український, до якого входить двадцять вісім країн та близько півмільярда споживачів. На першому етапі Євросоюз скасував ввізні мита на 94,7% українських промислових та 83,4% сільськогосподарських товарів.

Вирішення питання підвищення конкурентоспроможності визначається вдосконаленням відтворювального процесу в зернопродуктовому підкомплексі і пропорційності розвитку його окремих галузей, підгалузей і виробництв, особливо актуальні для цього найважливішого стратегічного продуктового підкомплексу, оскільки майже 40 % обсягу агропромислового виробництва пов'язане з використанням зерна і продуктів його переробки, а діяльність підкомплексу прямо або побічно впливає на життєвий рівень населення, економіку країни, її продовольчу безпеку.

Розширення експорту сільськогосподарської продукції в ЄС має суттєве значення не тільки для сільського господарства, але й для економіки країни, тому що в останні роки роль експорту сільськогосподарських товарів суттєво посилюється.

В зв'язку з тим, що у Румунії протягом трьох останніх сезонів спостерігалось зниження врожаю пшениці, що відповідно спричинило за собою збільшення імпорту даної культури з України. В роботі проведені розрахунки потреб господарств Румунії в кінцевій продукції ТОВ СГП «Надія», які цілком покривають потреби ринку Румунії в даних харчових продуктах, а саме:

- борошна 9200 т/рік;
- манної та пшеничної крупи 1400 т/рік;
- висівок та комбікормів 22000 т/рік.

Для збільшення експорту продукції ТОВ СГП «Надія» керівництву підприємства необхідна закупівля нового обладнання, що дасть можливість ефективніше та раціональніше використовувати сировину. Виходячи з розрахункових показників видно, що ТОВ СГП «Надія» після впровадження установки ТЕК-1СМ для переробки пшениці поліпшить показники господарської діяльності вже в 2021 році та зможе розширити обсяги експортних поставок.

АНОТАЦІЯ

Манзул Альбіна Едуардівна, «Вдосконалення експортного потенціалу підприємств сільськогосподарського виробництва України (на прикладі ТОВ СГП «Надія»)»,

кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра
6.05051 «Міжнародні економічні відносини» за освітньою програмою «Міжнародна економіка»

Одеський національний економічний університет
м. Одеса, 2021 рік

Кваліфікаційна робота бакалавра складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження є експортний потенціал підприємства ТОВ СГП «Надія» та визначення шляхів його удосконалення.

У роботі розглядаються теоретико-методичні основи дослідження експортного потенціалу підприємств сільськогосподарського виробництва. Досліджено фактори розвитку експортного потенціалу підприємств сільськогосподарського виробництва та визначено методи оцінки експортного потенціалу підприємства.

Проаналізовано показники сучасного стану та динаміки розвитку експортного потенціалу ТОВ СПГ «Надія». Проаналізовані чинники впливу на експортний потенціал досліджуваного підприємства. Зроблений аналіз господарської та фінансової діяльності ТОВ СПГ «Надія».

Визначені шляхи вдосконалення експортного потенціалу ТОВ СПГ «Надія» за рахунок пошуку нових ринків збуту, зокрема Румунії, а також впровадження у діяльність підприємства нового обладнання, а саме установки установки ТЕК-1СМ.

Ключові слова: експортний потенціал, підприємство сільськогосподарського виробництва України, експорт сільськогосподарської продукції, ТОВ СПГ «Надія», ефективність експорту, диверсифікація ринку збуту, устаткування, установка ТЕК-1СМ.

SUMMARY

Manzul Albina Eduardivna, "Improving the export potential of agricultural enterprises of Ukraine (on the example of LNG" Nadiya")",
qualification work for a bachelor's degree 6.05051 "International Economic Relations"
under the educational program "International Economics"
Odessa National Economic University
Odessa, 2021

The bachelor's thesis consists of three sections. The object of the study is the export potential of the company LLC SGP "Nadiya" and identify ways to improve it.

The paper considers the theoretical and methodological foundations of the study of the export potential of agricultural enterprises. The factors of development of export potential of the enterprises of agricultural production are investigated and methods of an estimation of export potential of the enterprise are defined.

Indicators of the current state and dynamics of development of export potential of LNG LLC "Nadiya" are analyzed. Factors influencing the export potential of the researched enterprise are analyzed. The analysis of economic and financial activity of LNG LLC "Nadiya" is made.

Ways to improve the export potential of LNG LLC "Nadiya" by finding new markets, including Romania, as well as the introduction of new equipment in the enterprise, namely the installation of TEK-1SM.

Key words: export potential, enterprise of agricultural production of Ukraine, export of agricultural products, LNG company "Nadiya", export efficiency, diversification of the market, equipment, installation of TEK-1SM.